

Pr Maris Lauri
Justiitsminister

Hr Kristian Jaani
Siseminister

15.09.2021 nr 1-10.1/283

Eesti Kirikute Nõukogu poolt tehtud ettepanekutest Ärregistri seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud justiitsminister pr Maris Lauri ja siseminister hr Kristian Jaani

Eesti Kirikute Nõukogu (EKN) saatis 18. juunil k.a Justiitsministeeriumile arvamuse Ärregistri seaduse eelnõu (edaspidi *Eelnõu*) kohta. Oleme tänulikud Siseministeeriumile, kelle poolt Justiitsministeeriumile saadetud kooskõlastuskirjas esitati Eelnõu kohta samasisulised ettepanekud ja märkused.

Täname Justiitsministeeriumi ametnikke 27. augustil toimunud kohtumise eest, mille käigus oli EKNi esindajal koos Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi esindajatega võimalik ühiselt üle vaadata nii EKNi kui Siseministeeriumi poolt tehtud ettepanekud ja märkused. Mitmed kavandatavad muudatused said Eelnõu koostajate poolt selgitatud, mitmete osas jõuti kokkuleppele, et neid täielikult või osaliselt arvestatakse.

Kahe olulise teema puhul kinnitasid aga Justiitsministeeriumi ametnikud, et need viiakse otsustamiseks ministri tasandile (mille puhul võib olla mõeldav ka nende arutelu ühiselt justiitsministri ja siseministri poolt). Toome need teemad järgnevalt veelkord välja, koos selgitustega, mis said põhimõtteliselt esitatud juba ka EKNi 18.06.2021 arvamuses Eelnõu kohta.

1. EKN ei saa nõustuda Eelnõu § 72 p-s 7 sisalduva muudatusega, millega tunnistatakse kehtetuks kirikute ja koguduste seaduse (KiKoS) § 15 lg 4. See lõige lülitati alles 2017. aastal KiKoS-sse Justiitsministeeriumi enda ettepanekul, algatatuna EKN-i poolt. Sellekohased põhjendused on olemas nii Justiitsministeeriumil kui Riigikogu õiguskomisjonil, kes nimetatud muudatuse heaks kiitis, ning on täiesti põhjendamatu avada taas seda diskussiooni. **Diskussioon seondub eeskätt usuvabaduse olemusega ning tugineb põhiseaduse §-st 42 tulenevale põhimõttele, et riik ei tohi koguda isiku vaba tahte vastaselt andmeid tema veendumuste (mis hõlmab ka usulisi veendumusi ja sellega seonduvalt kogoduslikku kuuluvust) kohta. Küsimus ei ole selles, kas mingi dokument asub kinnises või avalikus**

toimikus. Küsimus on elementaarselt selles, et kui riik hakkab sunniviisiliselt koguma usklite nimekirju, olgu need siis juudiusulised, moslemid, kristlased vmt, kätkeb see endas mh väga selget riski selliste andmete väärkasutamiseks. Kuivõrd enamus kogudusi kuulub kirikutesse või koguduste liitudesse ning kogudustes toimuvate muudatuste seaduslikkuse kontrollijaks ja tagajaks on kirikute ja koguduste liitude juhatused, kes need dokumendid registrile edastavad, siis ei ole ühegi kiriku või koguduste liidu huvides see, et riigile edastataks juhatuste koosseisud, millede moodustamine ei ole toimunud kooskõlas seadusega. Kui riik leiab, et sellega seoses on kirikute või koguduste liitude juhatustele või vastutavatele ametnikele vajalik teatud mahus täiendav konsultatsioon seaduste rakendamise küsimustes, siis see võib kindlasti olla arutelu objektiks. Nagu kinnitati 27. augustil toimunud kohtumisel Siseministeeriumi esindajate poolt, et ole teada ühtegi juhtumit, kui kehtivat regulatsiooni oleks kasutatud kuritahtlikult, eesmärgiga mõni usuline ühendus kellegi poolt, kes ei ole tegelikult juhatuse liikmeks valitud, nõ üle võtta.

Eeltooduga seondub ka Eelnõu § 72 p-ga 9 kavandatud KiKoS §-de 18 kehtetuks tunnistamise probleem. Paragrahvi 18 puhul tuleks kindlasti säilitada regulatsioon sellisel viisil, et registrile varem esitatud (või ka nüüd esitatavad, olgugi et seadus nende esitamist ei nõua) usuliste ühenduste liikmete nimekirjad ei satuks avalikku toimikusse.

2. KiKoS §-s 19 oleks praktikast lähtuvalt oluline see, et registrisse ja registrikaardile kantaks teatud juhtudel ka kiriklik nimi, lisaks kodanikunimele. Senine praktika, mil seda registri poolt ilma igasuguste probleemideta tehti, muutus ootamatult ja ilma igasuguste eelnevate aruteludeta eelmisel suvel, kui ühe kloostriiga seotud kandeavalduse puhul keelduti kannet kloostriülema kirikliku nime kohta tegemast, viidates seadusest tuleneva aluse puudumisele.

Kujunenud registripraktika, alates kohe KiKoS jõustumisest (st juba ligi 18 aastat), on võimaldanud kanda kiriklik nimi, lisaks ilmalikule nimele, usulise ühenduse registrikaardile. KiKoS § 15 lg 1 p 5 redaktsioon ("juhatuse liikmete nimed ja isikukoodid") ei välista lisaks ilmalikule nimele ka kirikliku nime kandmist registrikaardile. Konkreetselt on seda tehtud enamuse kloostrite puhul, aga näiteks ka Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku ja Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kiriku kirikupea ja juhatuse liikme puhul. Mõningaid konkreetseid näiteid:

- Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik - kiriklikeks nimedeks registrikaardil metropoliit Stefanus ja (piiskop) Eelija;
- Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik – kiriklikuks nimeks registrikaardil metropoliit Eugeni;
- Pühima Neitsi Maarja Pärispatuta Saamise Õdede Kongregatsiooni Klooster Tartus - kiriklikuks nimeks registrikaardil ülemõde Milada;
- Pühima Päästja Püha Birgitta Ordu Klooster Pirital - kiriklikuks nimeks registrikaardil ema Vimala;
- Pühtitsa Jumalaema Uinumise Stavropigiaalne Naisklooster - kiriklikuks nimeks registrikaardil igumenja Filareta;
- Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Püha Eelkäija Skiita Reomäel - kiriklikuks nimeks registrikaardil nunn Theofili;
- Püha Kantaliitsia Feliksi Kongregatsiooni Klooster Narvas (praeguseks registrist kustutatud) - kiriklikuks nimeks registrikaardil ülemõde Donata.

Registrikaardil olevad andmed ei ole praktikas kasutatavad mitte ainult selliste tsiviilõiguslike suhete puhul, kus juhatuse liikme isikut tõendatakse tema kodanikunime alusel ja sellele vastava dokumendi esitamisega, vaid registrikaardi andmed on olulised ka kiriklikus ja rahvusvahelises suhtlemises ning selles olukorras on kolmandate isikute jaoks väga tähtsaks informatsiooniks ka see, mis on juhatuse liikme (kirikupea, kloostriülema) kiriklik nimi.

Eeltoodust lähtudes **teeme ettepaneku, et usulise ühenduse registrikaardile oleks võimalik lisaks kodanikunimele kanda ka kiriklik nimi.** Kui sellise võimaluse loomine vajab teatud täpsemat määratlemist ja piiritlemist, siis on EKN mõistagi valmis koostöös Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga seda täpsustama.

Väljendame lootust, et ülaltoodud ettepanekud ja märkused leiavad arvestamist. Oleme kindlasti EKNi poolt valmis selleteemalisteks aruteludeks ja kohtumisteks, andmaks vajadusel täiendavat informatsiooni ja selgitusi meie ettepanekute kohta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Peapiiskop emeeritus Andres Pöder
Eesti Kirikute Nõukogu president